

Smith, Alfred 1966 *Communication and Culture: Readings in the Codes of Human Interaction*. New York.

Sperber, Dan 2001. *A kultúra magyarázata. Naturalista megközelítés*. Osiris Zsebkönyvtár, Budapest.

Aczél Petra

A kód fogalmához

Rövid hozzászólás Andok Monika vitaindítójához

A kommunikációs esemény, jelenség leírásában általánosnak tekinthető – egyéb megközelítés mellett – a kód, média és csatorna szerinti osztályozás.

A kód, a média, illetve a csatorna tényezői voltaképpen azonos jelenség három dimenzióját jelölik. A kód szemiotikai-kommunikációs irodalma igen nagy, jól követhetjük benne a strukturális leírástól a szocio-szemiotikai, szociokulturális irányba történő elmozdulást. Ennek a bőséges fogalmi áttekintésnek a közlése ehelyütt nem lehet célunk.

A kódot ezért, Robert T. Craig (2001) nyomán, és vitaindító szándékkal – arra a módra értjük, ahogy a jelek rendszere létrejön és strukturálódik, hogy a jelek és jelentések egyedi megfelelését hozza létre.

A kód egyúttal – Andok Monika gondolatmenetét folytatva – tekinthető az (következtető folyamatokat is magában foglaló) értelemtételezések partikuláris, valóságot alkotó jelenségeként, illetve a kommunikáció színtereinek szabályrendszereként, a közösségi és közélet változástényezőjeként és legitimálójaként egyaránt.

A kód (a jelek és szabályaik) és a szöveg összekapcsolása a nyelvészet, a kód, az információ és szignifikáció összekapcsolása a szemiotika, a kód, az üzenet és jelentések közös aktualizálásának összekapcsolása a kommunikáció, a kód és a médium összekapcsolása pedig a média tudományának és kutatásának lehetőségét teremti meg.

A médium, mint ugyanazon jelenség másik dimenziója a fizikai, technológiai, intézményi adottságok és jellemzők olyan konfigurációja, amely létrehozza a kommunikáció elkülöníthető formáit. A csatorna pedig az üzenet továbbításának módjára szolgáló opciók, lehetőségek sorából történő válogatásra vonatkozik.

Danesi (207: 76–77) szerint a kódoknak három általános jellemzője van:

- a kifejezhetőség (representationality): a jelek és szabályaik alkalmasak és képesek a kifejezésre, létrehozhatják az üzenetet,

- az értelmezhetőség (interpretability): az üzenet azok számára fogadható be sikerrel, akik ismerik a jeleket és az őket létrehozó, szervező szabályokat,
- a kontextualizáció (contextualization): az üzenet értelmezését minden esetben a kontextusa befolyásolja. (Ez egyúttal a tapasztalás közösségi dimenziójára mint kontextusra is értendő.)

A kommunikáció-elméletben a kifejezhetőséget kódolásként, az értelmezhetőséget és a kontextualizációt pedig dekódolásként tekintjük.

Az alábbiakban Daniel Chandler (2000) népszerű tudományos munkájának kód-osztályozását közlöm, kiegészítve azzal a vonatkozási mezővel, tudással, amely a kódolt szöveg, üzenet értelmezéséhez, megértéséhez szükséges:

Kód	A szöveg, üzenet interpretációjához szükséges tudás
Szociális, társas kódok: <ul style="list-style-type: none"> • verbális • testi • kényelmi • viselkedési 	világról szóló tudás
Textuális, reprezentatív kódok: <ul style="list-style-type: none"> • tudományos • esztétikai • műfaji, retorikai, stilisztikai /narratívum, érvelés/ • tömegmédia 	a médiumról és a műfajról szóló tudás
Interpretatív kódok: <ul style="list-style-type: none"> • perceptuális (vizuális, nem szándékos) • ideologikus 	a viszonyokról, kapcsolatokról, moda litásról szóló tudás

Felhasznált szakirodalom

- Craig, Robert T. 2001. Communication. In: Sloane, Thomas O. *Encyclopedia of Rhetoric*. New York: Oxford University Press. 125-136.
- Chandler, Daniel 2000. *Semiotics for Beginners*
<http://www.aber.ac.uk/media/Documents/S4B/semiotic.html>
- Danesi, Marcel 2007. *The Quest for Meaning. A Guide to Semiotic Theory and Practice*. Toronto: University of Toronto Press.